

Baerne

In dit nummer o.a.:

- . In de voetsporen van August Janssen
- . Afscheid (requiem voor een vriend)
- . Jan Broerze (1913-1992): kunst zonder concessies

Tijdschrift van de Historische Kring Baerne

Hét ware huis

Van Berkum Makelaars

Van Berkum Makelaars bv | Makelaars in en taxateurs van onroerende zaken
Nieuw Baarnstraat 93 Postbus 135 3740 AC Baarn | Lid NVM Wonen - BOG
telefoon (035) 541 84 45 | info@vanberkummakelaars.nl

VAN UW VOORZITTER

Beste leden,

In het zicht van de gebruikelijk feestelijke en contemplatieve periode in december wil ik graag enkele gedachten met u delen.

Niets is zo belangrijk als het goed functioneren van uw huiselijke omstandigheden. Het is immers de basis om van daaruit die dingen te kunnen ondernemen waaruit u plezier en voldoening haalt. Vergelijkbaar daarmee gaat het ook zo in onze vereniging. Als de basis goed is, lopen de zaken probleemloos. Goed lopen gaat echter niet vanzelf; we moeten er met z'n allen flink aan trekken om dat zo te houden. We moeten er ook kritisch op zijn dat de afspraken over dit functioneren nog steeds goed zijn. Met het oog daarop heeft het bestuur besloten het geheel van lopende afspraken tegen het licht te houden en naar het niveau van de huidige tijd aan te passen. Onze secretaris zal een beleidsplan opstellen met daarin de vele interne afspraken (procedures), waardoor missers en onevenwichtigheden kunnen worden vermeden.

Laten we ook goed bedenken dat plezier hebben een essentieel aspect hoort te zijn van een vrijwilligersbaan! Een baan die elk van onze circa zestig vrijwilligers op zich genomen heeft om die tot een goed einde te brengen. En altijd staan ze er maar weer, hun steentje bijdragend aan het succes van de vereniging en voor u, de leden. Soms is het wat veel en zouden ze blij zijn met

assistentie om die taak iets te verlichten. Denkt u met de feestdagen eens na over uw mogelijkheden om actief te worden als vrijwilliger van de Historische Kring Baerne en daar met elkaar plezier aan te beleven.

Dan een groot compliment aan onze Oudheidkamer die weer fraaie expositie heeft samengesteld, genaamd 'Ere wie Ere...'. Als u het nog niet bezocht heeft, doe dat dan eerdaags, deze tentoonstelling staat tot eind februari 2014.

Tot slot stel ik u de vraag: 'Zijn uw burens al lid?'. Een rare vraag? Nee, want u bent bij uitstek de beste persoon om uw omgeving voor een lidmaatschap te interesseren en u kunt zo helpen om het ledental naar een hoger plan te trekken. Geef eens een lidmaatschap cadeau, dan merkt de ontvanger vanzelf hoe boeiend de HKB is!

Mooie en gezonde feestdagen toegewenst,
André Mascini

INHOUD

In de voetsporen van August Janssen	98
Afscheid (requiem voor een vriend)	106
Giften derde kwartaal 2013	114
Jan Broerze, de kunstenaar die geen concessies deed	115
Van buitenplaats Zeezicht tot villa Rusthoek	126
Colofon en agenda	128

Voorzijde omslag: Jan Broerze installeert een kunstwerk

IN DE VOETSPOREN VAN AUGUST JANSSEN

Bijna honderd jaar geleden, in 1914, gaf August Janssen, eigenaar van onder andere villa *Canton*, opdracht tot de bouw van een tropische plantenkas in de bijbehorende overtuin, het huidige Cantonspark. Vorig jaar werd deze prachtige Wintertuin weer in oude luister hersteld. Wie was deze August Janssen eigenlijk? Er is een straat in Baarn naar hem vernoemd, de August Janssenweg, maar over zijn persoonlijk leven is niet heel veel bekend. Een schatrijke Amsterdamse zakenman, directeur van diverse Indische cultuurondernemingen die gedurende een tiental jaren de zomer in Baarn doorbracht. Een man ook met een gul hart: na de watersnood in 1916 schonk hij de gemeente Baarn een nieuw badhuis. En hij was een kunstverzamelaar. Veel meer is er in eerste instantie niet te vinden over het leven van August Janssen. Een zoektocht in archieven en navraag bij verwanten vult het beeld aan, maar maakt het helaas nog niet compleet. ¹

Door: Marjo Stam

Vader Peter Wilhelm Janssen

Het is vader Peter Wilhelm Janssen die in 1890 *Huize Canton* koopt, oorspronkelijk gebouwd in 1793 door tapijtfabrikant Reinhard Scherenberg. Deze Peter Wilhelm is in 1821 geboren op het Noord-Duitse waddeneiland Wangeroog als zoon van een eilandvoogd, een functie die vergelijkbaar is met die van burgemeester. Kennelijk is Peter Wilhelm bestemd voor een loopbaan in de handel, want na zijn schooltijd leert hij de kneepjes van het vak bij familieleden die al generaties lang een handelsonderneming in Bremen drijven. Op zijn tweeëntwintigste vertrekt hij, waarschijnlijk per postkoets, naar Amsterdam om daar zijn geluk te beproeven. Dat was niet ongebruikelijk, destijds trokken talloze Duitsers – veel uit de regio Oldenburg – weg uit Duitsland en sommigen kozen als

Vader P.W. Janssen met echtgenote in hun rijtuig bij een spoorbrug in Baarn

bestemming Amsterdam, van oudsher een plaats met een grote aantrekkingskracht op immigranten. Eeuwenlang bestonden er al handelsverbindingen tussen Oost-Friesland en de Nederlandse hoofdstad. Vermoedelijk komt de jonge immigrant Janssen eerst in dienst bij een tabakshandelaar tot hij enkele jaren la-

ter, samen met een andere Duitse immigrant, voor zichzelf begint als commissionair (tussenhandelaar). Zij leggen zich aanvankelijk toe op de graanhandel met Odessa in Rusland, destijds een erg lucratieve activiteit. In 1856 trouwt Peter Wilhelm op 35-jarige leeftijd met de in Amsterdam geboren Folmina Margaretha Peters, wier vader eveneens uit Duitsland afkomstig is en net als zijn schoonzoon lid is van de Evangelisch-Lutherse kerk. Peter Wilhelm en Folmina Margaretha krijgen samen twee zonen en vijf dochters, ² van wie er een, Ernestine, in haar tienerjaren overlijdt (1885). August Janssen, geboren op 3 december 1864, is de derde.

Zakelijk gaat het vader Peter Wilhelm voor de wind. Hij stijgt snel op de sociale ladder, al zal hij in de ogen van de Amsterdamse elite zijn hele leven een *selfmade* man blijven, een zogenaamde 'nieuwe rijke'. In 1865 wordt hij tot Nederlander genaturaliseerd en drie jaar later verhuist het gezin naar Keizersgracht 688. Tot die tijd had de familie Janssen een huis gedeeld met een ander Duits gezin op Herengracht 215. Een jaar voor de verhuizing, in 1867, heeft vader Janssen in Amsterdam een ontmoeting met de op Java gestationeerde tabakspanter Jacob Nienhuys. Deze ontmoeting luidt het begin in van een nieuwe periode in zijn leven, waarin hij één van Amsterdams rijkste inwoners wordt. Vader Janssen gaat met Nienhuys in zee en ondersteunt hem financieel bij het sluiten van handels- en cultuurovereenkomsten met de sultan van Deli

(Sumatra). De eerste oogst in 1868 brengt hem direct f 37.000,- netto winst op, voor die tijd een astronomische bedrag. Op initiatief van Janssen neemt ook de *Nederlandse Handel Maatschappij* (NHM) als aandeelhoudster deel in de onderneming en op 28 oktober 1869 wordt de *N.V. Deli Maatschappij* opgericht, met het hoofdkantoor in Medan. Deze ontwikkelingen vinden plaats in de periode dat op Java het Cultuurstelsel recent is afgeschaft en particuliere ondernemers de exploitatie van gronden en grondstoffen overnemen. De Europese plantagebouw komt tot grote ontwikkeling, vooral aan de oostkust van Sumatra, en meer in het bijzonder in Deli ³ met zijn vruchtbare vulkanische grond. In korte tijd verwerft de *Deli Maatschappij* tegen zeer gunstige voorwaarden 120.000 ha landbouwgrond voor de aanleg van tabakspanlages. Janssens werkzaamheden voor deze maatschappij richten zich vooral op de verkoop van tabak die hij niet - zoals gebruikelijk - op de veiling verkoopt maar bij inschrijving, en op het realiseren van hoge dividenden voor zijn aandeelhouders. Hij opereert vanuit zijn kantoor in Amsterdam. Door zijn successen krijgt hij de bijnaam Koning van Deli, maar zelf heeft hij nooit een voet in Nederlands-Indië gezet.

De vele miljoenen die de *Deli Maatschappij* in de loop der jaren verdient, worden echter vergaard over de ruggen van duizenden contractarbeiders - de koelies - die vanuit Java, Ceylon en China worden geworven. De arbeidsomstandigheden zijn ruw en mensont-

In het begin van hun huwelijk verbleven August en Ella Janssen 's zomers in de oude villa Canton

erend, lijfstraffen zijn meer regel dan uitzondering. De blanke planters voelen zich superieur en spreiden een raciale minachting voor hun Aziatische arbeiders ten toon. De koelie-ordonnantie geeft ondernemers toestemming om op hun plantages op te treden als politie en rechter.

Jacob Nienhuys moet rond 1870 hals over kop de Sumatraanse oostkust verlaten. Niet vanwege een slechte gezondheid – de lezing die altijd naar buiten is volgehouden – maar om een aanklacht voor het doodgeselen van zeven koelies te ontlopen. ⁴ Hij wordt als administra-

teur opgevolgd door de, pas 24-jarige, Jacob Theodoor Cremer. Met zijn organisatorische en commerciële talenten brengt Cremer de *Deli Maatschappij* tot grote bloei en weet hij de belangen van planters te bundelen in *Deli-Plantersvereeniging* (opgericht in 1879). Ook wordt op zijn initiatief in 1883 de *Deli Spoorweg Maatschappij* gesticht. Hij vertrekt in 1883 naar Nederland en zal van 1897 tot 1901 minister van Koloniën zijn, wat de nauwe banden tussen politiek en plantersbelangen onderstreept. ⁵ Vader Peter Wilhelm Janssen mag dan wel nooit in Nederlands-Indië zijn ge-

weest, hij zal via zijn vele contacten met planters en politici zeker geweten hebben van de gewelddadige disciplinerende van de koelies op de plantages van de *Deli Maatschappij*.

De jonge jaren van August

De kinderen Janssen groeien op in grote welstand. Hun vader is één van de succesvolste vertegenwoordigers van de groep nieuwkomers in het Amsterdamse handelsleven, wiens vermogen op veertig miljoen werd geschat. Dat moet ongetwijfeld een grote invloed gehad hebben op het leven van de kinderen Janssen. Toch lijkt het erop dat vader en moeder Janssen naar verhouding tamelijk sober leven: Peter Wilhelm gaat altijd te voet naar de beurs en bij het avondeten wordt óf vooraf soep geserveerd óf een nagerecht, maar nooit beide. ⁶

Helaas is er weinig terug te vinden over de jeugd van August Janssen. Vanaf zijn vierde jaar woont hij op Keizersgracht 688 in Amsterdam samen met zijn ouders, broer, zussen en met ongetwijfeld een behoorlijk aantal personeelsleden. Want hoewel vader en moeder Janssen er een tamelijk simpele leefwijze op na houden, behoren een keukenmeid, werkmeid, huisknecht en kinderjuffrouw tot het standaardpersoneel van een rijk burgermanshuis. Onduidelijk is of August en zijn broer en zussen in Amsterdam naar de lagere school gaan of dat de kinderen les krijgen aan huis. Wel is bekend dat August zijn middelbare schooltijd doorbrengt op kostschool bij de Hernhutters te Neuwied in Duitsland. ⁷ Deze school, opgericht in 1756, had een bijzonder goede reputatie en stond bekend

om haar liberalisme en (godsdienstige) tolerantie, en oefende een grote aantrekkingskracht uit op hernhutters, luthersers, en devote christenen met een voorliefde voor een eenvoudig leven. Net als zijn vader is August bestemd voor de handel. Na zijn schoolopleiding werkt hij op handelskantoren in Bremen – wellicht op het handelskantoor van één van zijn (oud)ooms – en in Londen. Na zijn ‘stage’ maakt hij een reis om de wereld, waarbij hij voor langere tijd op Sumatra en Java verblijft. ⁸

In oktober 1886 bezoekt de 21-jarige August ook Parijs, zo blijkt uit een ‘dagboek’ ⁹ dat hij kortstondig bijhoudt, geschreven in het Duits in een zo goed als onleesbaar handschrift. In datzelfde jaar bouwt vader Janssen een villa in Baarn, op de hoek van de Lt. Gen. Van Heutszlaan en de Zuiderlaan (de huidige Beatrixlaan). De villa wordt vernoemd naar Augusts moeder, Folmina Margaretha, en krijgt de naam *Minareta*. De aankoop is geheel in lijn met de laatste modetrend waarbij rijke Amsterdamse zakenlieden in Baarn, dat vanaf 1874 met een spoorlijn met Amsterdam verbonden is, een zomerhuis bouwen om een deel van het jaar de vieze stadslucht te ontvluchten en te genieten van de natuur. Hoe vaak zoon August ‘s zomers nog met het gezin meetrekt naar Baarn is onduidelijk, maar kennelijk bevalt het dorp aan de Eem hem wel. In 1890 koopt vader Janssen, voor een bedrag van 38.000 gulden, ook *Huize Canton* en hij laat de oude villa restaureren ten behoeve van zoon August die er waarschijnlijk regelmatig verblijft.

Op 26 augustus 1896 treedt August in het huwelijk met Ella de Ridder. Hoe, wanneer

August en Ella ten tijde van hun verloving

en waar August en Ella elkaar leren kennen is onduidelijk. Of ze heftig verliefd zijn of dat hun huwelijk gearrangeerd is, is evenmin bekend, maar Ella is in ieder geval een goede partij: zij is op 22 januari 1877 in Duitsland geboren in een Belgische familie die in Duitsland veel geld verdient in de opkomende chemische industrie.¹⁰ August is dan al 31 jaar, terwijl Ella net 20 is. Na hun huwelijk wonen ze in de zomermaanden in de Baarnse villa *Canton* en in het winterseizoen in Amsterdam. Op internet wordt een luxe (foto)album ter ere van het huwelijk tussen August en Ella in Frankfurt

am Main te koop aangeboden. Volgens de korte beschrijving van dit album staan er verwijzingen in naar eerdere 'affaires' van August Janssen: zo is er sprake van een 'vrouw Van Oosterum te Lage Vuursche en een Kaatje Boeschoten te 's Graveland'.¹¹ Dat August voor zijn huwelijk vriendinnen en affaires heeft en dat daar tijdens het huwelijksfeest openlijk naar verwezen wordt, lijkt te passen binnen de conventies rond seksualiteit van de negentiende eeuw. De algemene opvatting is namelijk 'dat voor alleenstaande mannen de betaalde liefde een noodzakelijk kwaad was. Een gezonde man moet aan z'n driften toegeven, en als hij niet getrouwd was of als zijn vrouw niet gedisponeerd was, dan was een bezoek aan een bordeel onvermijdelijk. Voor vrouwen wordt seksualiteit in de negentiende eeuw tot een negatieve eigenschap verklaard, die alleen door hoeren, dienstmeisjes of wijven uit de laagste klasse getoond werd.'¹²

Hoe dan ook, August en Ella krijgen drie kinderen: hun oudste dochter Wiesje (Johanna Elisabeth Louise) wordt op 8 augustus 1897 geboren; nog geen jaar later, op 19 juli 1898, volgt zoon Peter Wilhelm en op 20 april 1904 jongste dochter Melly (Amélie). Alle kinderen komen in de oude villa *Canton* ter wereld.¹³

Reizen

In tegenstelling tot zijn vader bezoekt August verschillende keren Java en Sumatra. Hij reist daarvoor per stoomschip via het Suezkanaal, dat in 1869 officieel geopend is en een verbinding vormt tussen de Middellandse en de

Rode Zee, waardoor de reis van Europa naar Indië aanzienlijk is bekort. Dit brengt de Indische belangen een stuk dichterbij huis. Vanaf circa 1890 werkt August vanuit het kantoor van vader Peter Wilhelm voor 'de zaak', zoals blijkt uit de cahiers met briefafschriften in het Nationaal Archief. Hij onderhoudt de contacten met de 'superintendenten' op Java en Sumatra.

In 1897 maakt August een reis naar Amerika, mogelijk om commerciële kansen te onderzoeken, om 'te netwerken' en om familie te bezoeken. Een van de broers van zijn vader is naar Amerika gemigreerd. Ook zijn zus Mien (Folmina Margaretha), haar man Jan de Goeijen en hun twee kinderen, wonen op dat moment in de Verenigde Staten, in Arkansas, waar Jan de Goeijen flink wat kapitaal in de *Kansas Southern Railroad* heeft geïnvesteerd.¹⁴ Van deze reis van August is in het Nationaal Archief onder meer een prospectus *Klondyke and how to get there* uit 1897 bewaard over goudwinning in Alaska en een folder van *Goodyear Rubber*.

Begin november 1898, slechts een paar maanden na de geboorte van hun zoon Peter Wilhelm, maken August en zijn vrouw Ella een wereldreis van acht maanden. Met het in 1894 voltooide luxueuze stoomschip *Prinz Heinrich* van de Bremer maatschappij *Norddeutscher Lloyd* vertrekken zij vanuit het Italiaanse Genua naar Singapore¹⁵, een reis die voor August waarschijnlijk het aangename met het nuttige combineert. Ze bezoeken Nederlands-Indië en Japan, hun

kinderen Wiesje en Peter blijven achter in Baarn. August en Ella worden op de hoogte gehouden over hun wel en wee: 'De jeugdige Louisa [= Wiesje] en Peter Wilhelm maken het, zoals je bekend, zeer goed. We waren een paar maal op Canton en vonden alles uitstekend', schrijft in februari 1899 H.C. van den Honert, de toenmalige directeur van de *Deli Maatschappij*, die net als de ouders van August aan de Zuiderlaan in Baarn woonde.

Vanuit Japan (Kyoto en Yokohama, mei 1899) reizen August en Ella per schip naar Canada en ze vervolgen hun reis met de *Canadian Pacific Railway*. Uit een brief blijkt dat ze in juni 1899 in het *Waldorf-Astoriahotel* te New York ver-

Een vrolijk kijkende August met zijn drie kinderen, v.l.n.r. Peter, Melly en Wiesje

blijven. Een maand later keren ze terug naar Europa, naar Londen. Tijdens hun reis doen ze diverse (kunst)aankopen, o.a. lakwerk, porselein, theeservies en vazen, maar ook kimono's en poppetjes voor de kinderen.

Het jaar daarop, vanaf begin november 1900, maakt August nogmaals een reis, ditmaal alleen. Opnieuw vertrekt hij met de oceaanstomer *Prinz Heinrich* vanuit Genua, en via Singapore reist hij naar Buitenzorg op West-Java. Daarna bezoekt hij Kediri op Oost-Java, waar hij logeert bij superintendent Tijl, met wie hij een vriendschappelijke band opbouwt. August inspecteert met eigen ogen de plantages en onderzoekt de kansen voor mogelijke nieuwe ondernemingen. Februari 1901 komt hij aan in Batavia, de havenstad op Noord-Java. Vervolgens reist hij naar Medan op Sumatra en vanaf Penang (Maleisië) keert hij terug naar Europa. Als hij op 21 maart in Genua arriveert, staat Ella hem samen met zijn zus Caroline en haar echtgenoot Carl Rehbock op te wachten. Ze brengen een bezoek aan Nice, reizen nog naar Frankfurt am Main om Ella's ouders te bezoeken en zijn dan eind maart weer terug in Baarn.

August blijkt een nauwgezet briefschrijver. Tijdens zijn reis schrijft hij dagelijks vele brieven, onder andere aan zijn vader die hij aanspreekt met 'waarde heer Janssen', aan diens zakenrelatie Alexander Rehbock (de vader van zijn zwager Carl), aan zijn zus Mina, aan superintendent Tijl en aan *Mein lieber Schnäutschen* waarmee hij Ella aan-

spreekt en met wie hij in het Duits correspondeert. Ook schrijft August perfect Nederlands en Engels. Ergens ten tijde van bovengenoemde reizen – misschien als hij in Amerika is – schrijft August de volgende intrigerende regels op een ongedateerd, los papiertje, een oud versje dat hij kennelijk heeft overgeschreven:

*A man's a fool who strives by force or skill
To stem the torrent of a woman's will;
For if she will, she will, you may depend
on 't,
And if she won't, she won't – and there's
an end on 't.*¹⁶

Doelt hij daarmee op Ella? Voorziet hij tijdens zijn reis dat hun relatie geen stand zal houden? Wordt hem op een of andere manier duidelijk dat hun huwelijk tanende is? Of zijn het slechts regels die om een andere reden zijn aandacht hebben getrokken?

In een volgend nummer zal deel 2 van dit artikel verschijnen.

Dit verhaal had niet tot stand kunnen komen zonder de bereidheid van de heer Frithiof Rehbock, kleinzoon van Caroline Janssen (zuster van August). Hij gaf materiaal uit het familiearchief ter inzage, stelde de foto's bij dit artikel beschikbaar en een audio-opname uit 1995 met zijn tante Amélie Janssen (dochter van August) bovendien verstrekte hij tijdens een interview enthousiast en bereidwillig persoonlijke informatie. ■

Bronnen

Algemeen Handelsblad, d.d.14-04-1918 en 3-07-1919
www.antiqubook.nl
www.angerenstein-arnhem.nl
Archief Historische Kring Baerne
Breman, J.: 'Het beest aan banden? De koloniale geest aan het begin van de twintigste eeuw' in *Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde* 144 no. 1, Leiden, 19-43 (1988)
Doel, H.W. van den: *Het rijk van Insulinde. Opkomst en ondergang van een Nederlandse kolonie*, Amsterdam (1996).
www.gahetna.nl
Kruidenier, J.: 'De filantroop van Villa Canton' uit de serie 'Rondje Baarn' in de *Baarnsche Courant* (1999)
Mathijssen, Marita: *De gemaskerde eeuw*, Amsterdam (2002)
Nationaal Archief (NA), archief van de NV Cultuurmaatschappij tot exploitatie der Verenigde Majanglanden, toegang 2.20.07
Nutbey, Hanneke: *Jeugdherinneringen van Emma Muller-Rehbock (1894-1984)*, memoires t.b.v. eigen familie (1980), pdf-uitgave beschikbaar gesteld door de heer F. Rehbock
www.pwjanssen.webs.com: uitgebreide website ter nagedachtenis aan P.W. Janssen, opgezet door historicus en journalist Paul Holthuis Spits, Jet/Geschiedenis Consultants bv: *Sporen van P.W. Janssen- Ondernemer en filantroop*, Amsterdam (2009)
Woud, A. van der: *Een nieuwe wereld. Het ontstaan van het moderne Nederland*, Amsterdam (2006)

Noten

1 Zegslieden die August Janssen nog persoonlijk gekend hebben zijn niet achter-

- haald. Waarschijnlijk zijn deze ook reeds allen overleden.
- 2 Marie (1858), Christian Wilhelm (1860), August (1864), Folmina '(Mien) Margaretha Mien (1866), Friederike Ernestina (1869), Caroline (1871) en Clara Elisabeth (1875).
 - 3 H.W. van den Doel, 1996, p. 115.
 - 4 J. Breman, 1988, p. 22
 - 5 In 1902 schreef advocaat J. van den Brand vanuit Medan de aanklacht 'De Millioenen uit Deli' en dit leidde tot een onderzoek naar de misstanden op Deli door officier van justitie mr. J.L.T. Rhemrev, in opdracht van minister van Koloniën Idenburg. Dit zogeheten Rhemrev-rapport (1904) belandde echter in de doofpot.
 - 6 Jeugdherinneringen van Emma Muller-Rehbock (1894-1984)
 - 7 In NA, toegang 2.20.07 nr. 1-6 ligt een exemplaar van de *Old Neuwieder*, uit 1895 (mogelijk bewaard ter ere van een reünie).
 - 8 J. Kruidenier, *Baarnsche Courant* d.d. 6-12-1999
 - 9 NA, toegang 2.20.07 inventarisnr. 1-6
 - 10 Interview van de schrijver met de heer F. Rehbock, 6 augustus 2013
 - 11 www.antiqubook.nl Indië, Baarn, August Janssen, de Ridder.
 - 12 Mathijssen, 2002, p. 62
 - 13 Volgens bevolkingsregister Baarn
 - 14 Zie www.angerenstein-arnhem.nl.
 - 15 De reis van Bremen naar Oost-Azië liep via Antwerpen, Southampton, Genua, Napels, Port Said, Suez, Aden, Colombo, Singapore, Hong Kong naar Shanghai.
 - 16 Geschreven op een ongedateerd, los paartje in NA, archief 2.20.07

AFSCHEID (REQUIEM VOOR EEN VRIEND)

Afscheid nemen is een zeeman niet vreemd, het overkomt hem telkens weer.

Afscheid van thuis, je ouders, geliefden dichtbij en ver weg, soms ook van een fase in je leven. In de meeste gevallen wordt het afscheid op enig moment gevolgd door een weerzien. Dit verhaal gaat over de vriendschap tussen twee schooljongens uit Baarn, hun verlangen om te gaan varen en een afscheid waarop geen weerzien volgde. Het verhaal van een vriendschap die werd ingehaald door de dood.

Door: Ed Vermeulen
September 1960

Mijn opleiding aan de Kweekschool voor de Zeevaart in Amsterdam had ik in juli 1960 afgesloten. Na een in velerlei opzichten mooie en enerverende vakantie op Texel monsterde ik op 20 september 1960 aan als stuurmansleerling op het spiksplinternieuwe ms *Aludra*, 6723 bruto register ton, een fraai vrachtschip met accommodatie voor twaalf passagiers dat op 10 mei van dat jaar te water was gelaten. Voor haar eerste reis vertrok de *Aludra* onder kapitein Maarten Frans 'Neus' Goudriaan op 30 september vanuit Rotterdam naar

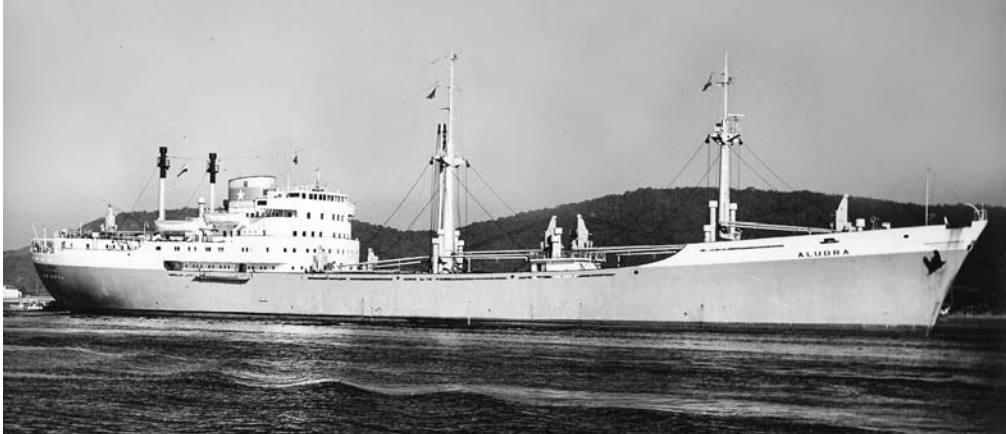

Op de brug van het ms Aludra, 1960. Achter de radar 4e stuurman Hans Dirkwager, aan het roer 2e stuurman Ed Vermeulen. Op naar Zuid Amerika!

Zuid Amerika. De reis verliep voorspoedig. Tijdens het 'Linie-feest' bij het passeren van de evenaar was ik door Neptunus, god der zeeën, en zijn uiterst onbetrouwbare trawanten redelijk hardhandig tot 'Scharretje' gedoopt. Ik had mezelf overigens een betere vissoort toegewenst.

September 1960

Na de oversteek van de Atlantische Oceaan voeren we langs de Braziliaanse kust richting Rio de Janeiro. Op een nacht kwam onze kapitein redelijk onverwacht op de brug en vroeg mij of ik wel wist waarom hij 'Neus' Goudriaan genoemd werd. Tegen beter weten in zei ik dat ik geen idee had waarom. 'Kom maar mee naar buiten leerling, steek je neus buiten boord, dan ruik je Brazilië en tegelijkertijd de vermenging van de koude en warme Golfstroom, Kaap Frio!' waren zijn woorden. Dat had ik op school niet geleerd, maar gelijk had hij! Na Rio werd Santos aangelopen. Deze Braziliaanse havenstad zou gedurende mijn jaar als leerling stuurman, en nog vele reizen daarna, mijn favoriete stapplaats zijn.

Het ms Aludra bij vertrek uit Santos, Brazilië (coll. Frank Haalmeijer)

Na Santos werd een kort bezoek aan Montevideo, hoofdstad van Uruguay, gebracht. Bij vertrek uit Montevideo werd in de monding van de Rio de la Plata aan stuurboord de wrakboei gepasseerd die de plek markeert waar op 17 december 1939 het Duitse oorlogsschip *Graf Spee* tot zinken was gebracht. We waren op weg naar Buenos Aires, de hoofdstad van Argentinië, en het keerpunt van onze eerste Zuid-Amerika reis. Leeglossen en vol-laden was het devies. Op woensdag 26 oktober 1960 meerden we af bij Dique Quatro, een mooie laad- en losplek op een steenworp afstand van het roemruchte uitgaanscentrum op de 25 de Mayo. Goede vooruitzichten doemden op. Op donderdag 3 november verhaalden we naar Puerto Nuevo, een nieuw aangelegde haven even buiten de stadskern van Buenos Aires om 720 ton *maize* en 420 ton *barley* in bulk met bestemming Rotterdam en Hamburg te laden.

De daarop volgende zaterdag had ik een volle (!) dag vrijaf. Na het ontbijt ging ik samen met mijn vaste stapmaat leerling-werktuigkundige Peter Wallert de wal op, het avontuur tegemoet. Met de bus naar het centrum, daarna te voet een sightseeing tour door de stad, ergens iets gegeten, en een bioscoop bezocht om een film van Elvis Presley te zien. Na afloop gingen we op aanraden van meer ervaren collega-stappers naar de *Copper Kettle*, een in die tijd uiterst populaire uitgaansgelegenheid in de Calle Lavalle, een soort Kalverstraat. Hier speelde een geweldig latino-orkest en zong een bloedmooie zangeres een hartverscheurende *Besame Mucho*. Onze stapavond eindigde ergens kort na middernacht in de roemruchte en goed van vrouwelijk schoon voorziene bar-dancing *Het Lichtschip*, gelegen aan de 25 de Mayo, dat werd uitgebaat door de Nederlandse Dien Schilmans, op de vloot beter gekend als Tante Dien. Uiteindelijk werd ook hier

de tent gesloten. Ana Betty Cherile, in mijn jongensogen de mooiste en meest begeerde van alle aanwezige dames, was inmiddels alleen naar huis gegaan. Tante Dien, gezeten op haar vaste plek achter de kassa, had onze schaarse pesos, verdiend met de verkoop van een paar sloffen sigaretten, in ontvangst genomen. We hadden besloten nog een *bife-de-lomo con huevos y papas fritas* bij het beroemde nachtbrakersrestaurant op de hoek van de Viamonte te gaan nuttigen. Luidkeels riep onze ober de bestelling door de volle tent: 'Bife-de-lomo para dos!'. Het was inmiddels een uur of zes in de ochtend toen we moe maar voldaan de bus richting Puerto Nuevo pakten. Bij het omhoog strompen van de *gangway* werden we begroet door onze Surinaamse wachtsman met een allerhartelijkst, maar toch enigszins spottend 'Buenos dias señores oficiales!' Nog even een aantal trappen op naar het kapiteinsdek waar mijn hut zich bevond. Een ontspannen zondag in het verschiet.

Onheilstijding

Vroeg in de morgen, het zal een uur of acht geweest zijn, werd mijn zondagsrust echter ruw onderbroken door een roffel op de deur en de woorden 'Leerling Vermeulen, melden bij de 1e stuurman, nu!'. Even later stond ik, nog slaapdrongen, oog in oog met 1e stuurman Hemmes: 'Môgge, leerling, ga eens even zitten'. Hij keek me ernstig aan en ik zag dat hij een groen gekleurd papier in zijn handen had.

'Heb je een broer?', vroeg de stuurman.

- 'Nee, stuurman, ik ben alleen.'

'Hebben jullie een hond?', was de volgen-

de vraag.

- 'Ook dat niet, stuurman'.

'OK, lees dit maar', zei Hemmes.

Het stuk papier bleek een door mijn moeder verstuurd telegram te zijn, verzonden op 5 november via Radio Holland met de tekst 'Niek vermist, waarschijnlijk verdronken. Mam'.

Terugblik, de Lyceumjaren

In juni 1959 slaagde ik voor het eind-examen gymnasium aan *Het Baarnsch Lyceum*. Onder de geslaagden ook mijn boezemvriend Nico Driessen, de op één na oudste van de vier zoons van onze rector, de heer F.C. Driessen. Nico's moeder was docente Klassieke Talen en gaf les op

Nico Driessen

het *Incrementum*, onderdeel van hetzelfde lyceum. Samen hebben we vijf schooljaren lang lief en leed gedeeld. Sporten, huiswerk maken, keettrappen, feesten en partijen aflopen, indringende en vooral oeverloze discussies met onze docenten, de door onze conciërge Smit opgelegde taakstraffen uitvoeren, overal gingen we gezamenlijk op af. Niet dat we niet voor onze eigen belangen op konden komen, verre van dat, maar dat 'één voor allen, allen voor één gevoel' gaf kleur aan ons, in mijn ogen zware schoolleven. We begrepen elkaar blindelings, nagenoeg zonder woorden, volgens het patroon 'voorzet geven en inkoppen'. Meerdere malen drevén we onze docenten tot grote wanhoop om op het laatste moment toch weer tot inkeer te komen. Toen, naar ik meen in de vierde klas, onze schoolleiding besloot om de Sint-Nicolaasviering in schoolverband af te schaffen en te vervangen door een klassenfeest, was het voor iedereen duidelijk dat wij het ideale koppel vormden om de rol van goedheiligman en zijn knecht te vertolken. Met dien verstande dat Nico voor Sint speelde en ik de rol van Zwarte Piet kreeg toebedeeld. Verschil moest er zijn! Dat de goede Sint naast kindervriend ook de beschermheilige van zeelieden en prostituees was, wist ik toen nog niet. In die jaren werd ook het fenomeen Saromapudding uitgevonden en door ons omarmd. De karamelvariant was onze favoriet. In de grote ochtendpauze fietsten we naar het huis van de familie Driessen, van oudsher de rectorswoning, in de dubbele villa Eemnesserweg 81. ¹ In de keuken bereidden wij de pudding en plaatsten de schaal ver-

Sint Nicolaas en zijn onafscheidelijke Piet. Een ijzersterk koppel, streng maar rechtvaardig. Na ons bezoek was niets meer hetzelfde.

volgens in de koelkast, om het resultaat na schooltijd samen op te smikkelen. Zo bleven we op krachten.

Waar ik het niet verder dan tot klassenvertegenwoordiger heb gebracht, heeft Nico een functie in het College van Senioren bekleed. Zijn benoeming leverde me wel een plaatsje in de aulacommissie op. Het waren felbegeerde functies. Na de diploma-uitreiking organiseerden Nico en ik ons examen - maar meer nog afscheidsfeest in de tuin van de statige villa *Boekenrode*, eigendom

van de ouders van één van onze klasgenoten. Met behulp van een bij aannemer Van Klaarwater aan het Baarnse Melkpad geleend plankier maakten we een prachtige dansvloer. Hierop werd door ons en onze *belles of the ball* tot ver na middernacht geschuifeld op muziek die uit de in de bomen opgehangen luidsprekers kwam. *One night with you* van Elvis, *All I have to do is dream* van de Everly Brothers, *Summertime Blues* van Eddie Cochran, en *Love's made a fool of you* van Buddy Holly behoorden toen (en nu nog steeds) tot mijn favoriete nummers. Het was in velerlei opzichten een prachtige zomeravond, waarbij een door ons in eigen beheer gefabriceerd sprinklersysteem (op basis van een tientallen meters lange tuinslang met veel gaatjes), opgehangen boven de dansvloer, voor de nodige afkoeling zorgde.

Naar zee

Toen de feestvreugde enigszins was weggeëbd en er, ondanks het feit dat het echte werk nog moest gaan beginnen, langzaam een gevoel van heimwee naar de tijd die achter mij lag postvatte, monsterde ik op 12 juni 1959 aan als lichtmatroos op het ms Lelystad, een coaster uit 1949. We maakten een mini-wildevaartreis² van ruim zes weken langs diverse Noord-Europese havens. Het was een geweldige ervaring.

Aansluitend genoot ik nog een korte vakantie op Texel en meldde mij begin september aan de poort van de *Kweekschool voor de Zeevaart*, op de Prins Hendrikkade in Amsterdam. Hier zou ik, intern, de éénjarige opleiding tot stuurmansleerling volgen. Mijn vriend Nico, voorbestemd voor

een universitaire studie, had zich ingeschreven voor een studie Scheikunde aan de *Technische Hogeschool* in Eindhoven. Maar het bloed kruipt waar het niet gaan kan, want ook Nico had tijdens een zomervakantie kennis gemaakt met het zeemansleven. Als dekjongen op het passagiersschip *Johan van Oldenbarnevelt* had hij met veel enthousiasme een reis naar de USA gemaakt. Het zeemansleven leven sprak hem zeer aan en ik keek er dan ook niet van op toen hij mij halverwege zijn eerste studiejaar toevertrouwde de stem van zijn hart te willen volgen en hij zijn toekomst een nautische wending ging geven. Hij trad in dienst bij de gerenommeerde rederij *Koninklijke Nederlandsche Stoomboot Maatschappij* (KNSM) in Amsterdam. Met het ms *Triton* maakte hij een aantal reizen naar de West. Via een niet altijd even vlot verlopende briefwisseling hield hij mij uitvoerig op de hoogte van het wel en wee aan boord en de aangedane West-Indische havens en hielden wij contact. Tussen twee reizen door bracht hij een bezoek aan mijn moeder en beklaagde zich over het feit dat ik, in zijn ogen, te weinig aandacht besteedde aan onze correspondentie. Mijn moeder deelde zijn mening en nam mij mijn gebrek aan belangstelling zeer kwalijk, waarop ik - schriftelijk - beterschap beloofde.

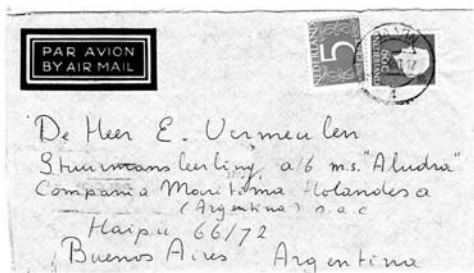
November 1960: ms Kreon

Voor zijn volgende reis monsterde Nico als stuurmansleerling aan op het ms *Kreon*, dat begin november 1960 vanuit Amsterdam naar Paramaribo, Suriname zou vertrekken. In de nacht van 4 op 5 november sloeg in het Engels Kanaal op ongeveer

40 mijl ten zuiden van Kaap Lizard het noodlot toe. Naar ik later van zijn ouders hoorde, verscheen Nico, na tegen vieren gepord te zijn, niet op de brug. Een zoektocht over en door het schip volgde, zonder resultaat. Er was geen spoor meer van de leerling te vinden. Het schip voer op tegengestelde koers terug naar de mogelijke plaats van het ongeval. De zee werd afgezocht. Tevergeefs naar later bleek. Nico was en bleef onvindbaar en was, naar men moest aannemen, overboord geslagen en in de golven verdwenen. Het ms *Kreon* vervolgde haar weg naar Paramaribo.

Laatste brief, Buenos Aires

Verdronken? Ik kon het nauwelijks of eigenlijk helemaal niet geloven. Al helemaal niet toen ik een paar dagen na ontvangst van de onheilstijding in Buenos Aires nog een brief van mijn vriend kreeg die op 22 oktober geschreven was. Daarin beschreef

De laatste brief van Niek

hij vol enthousiasme allerlei zaken die op korte termijn zijn leven zouden verrijken. Verdronken? Onmogelijk! Een boze droom, dat was het. In onze laatste laadhaven, het Braziliaanse Recife, kregen wij ruim 3100

kratten ananas als deklust aan boord, en hiermee begonnen wij op zaterdag 26 november aan de thuisreis. Gehuld in de zoete geur van de rijpende ananassen kwam de *Aludra*, na eerst nog Antwerpen te hebben aangelopen, op zondag 9 december terug in de Rotterdamse Lekhaven. Na afmonsterring en de uitbetaling van het zeer bescheiden restant van mijn leerlingengage, reisde ik met de trein naar Baarn, de confrontatie met de harde werkelijkheid tegemoet.

Weer thuis

In de *Baarnsche Courant* van vrijdag 8 november las ik: 'In de nacht van 4 op 5 november is naar alle waarschijnlijkheid de stuurmansleerling Nico Driessen van het ms *Kreon* van de KNSM 25 mijl ten Z.W. van Kaap Lizard, overboord geslagen en daarbij in de golven omgekomen'. Nico, mijn boezemvriend gedurende vijf gymnasiumjaren, was voorgoed weg uit mijn leven. Ik bracht een bezoek aan zijn ouders, trachtte hun verdriet te delen. Ik mocht een keuze maken uit de door de rederij thuisbezorgde plunje. Een warme jas voor op wacht en een paar laarzen vormden de laatste tastbare herinneringen. Tijdens advent 1960 nam ik afscheid van een vriendschap, een onbezorgde schooltijd en misschien wel van mijn jeugd. Op 17 december vertrok de *Aludra* voor haar tweede zuidreis van Rotterdam naar Las Palmas. Het leven ging verder. Na deze reis maakte ik met dit schip nog twee reizen naar Zuid-Amerika. Op 26 augustus 1961 monsterte ik af en begon aan mijn opleiding voor het diploma 3e stuurman Grote Handelsvaart (GHV) aan de *Hogere Zeevaartschool* in de Amsterdamse Foeliedwardsstraat.

Zoektocht

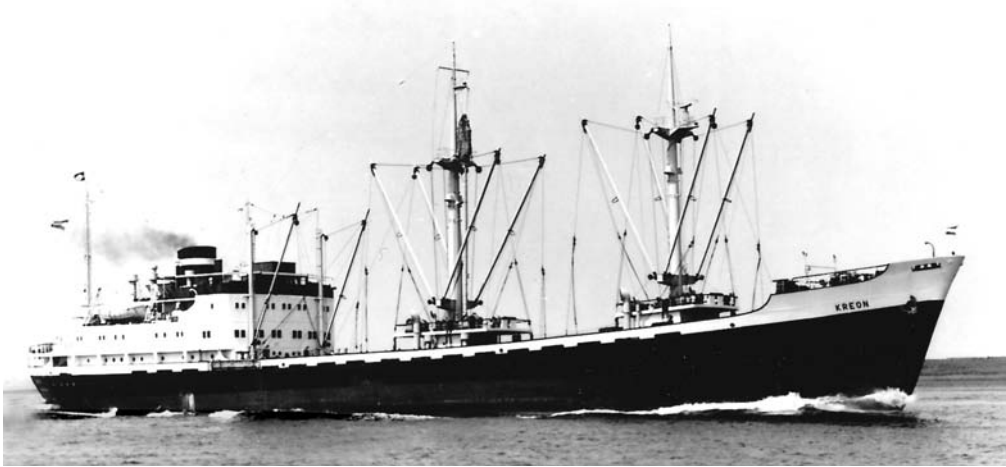
De jaren verstreken, de pijn verdween, de dromen over een mogelijk weerzien waren in de loop van de tijd minder talrijk en vager geworden, maar de herinnering aan deze tragische gebeurtenis bleef. Rond kerst 2005, vijfenveertig jaar na het tragische ongeval ondernam ik een waarschijnlijk laatste poging om meer feiten over het gebeurde boven water te krijgen. Waar te beginnen? Ik herinnerde mij de naam van de toenmalige 1e stuurman van de *Kreon*, de van Texel afkomstige Jaap Hopman. Ik had hem rond 1980 een keer bij toeval op Texel ontmoet en gesproken. Dat gesprek was destijds lang genoeg om vast te stellen dat hij de enige persoon was die mogelijk antwoorden op mijn vragen kon weten, maar helaas niet lang genoeg om alle details van die rampzalige nacht in 1960 naar boven te halen. Of ik vijftwintig jaar na onze ontmoeting een tweede kans zou krijgen? Na enig speurwerk wist ik zijn telefoonnummer te achterhalen en op woensdag 31 november 2005 voerde ik een lang en emotioneel telefoongesprek met de heer Hopman, inmiddels gepensioneerd kapitein van de KNSM. In dit gesprek gaf hij mij een verrassend nauwkeurig verslag van de gebeurtenissen op die rampzalige vijfde november 1960 en de daaropvolgende zoektocht. Het verslag van een bijna ooggetuige. De feiten van minuut tot minuut. Alsof het gisteren gebeurd was!

Tijdens mijn speurwerk had ik de gouden tip gekregen mij in verbinding te stellen met de *Raad voor de Scheepvaart* (RvdS) in Amsterdam. Bij dit instituut werden

immers de scheepsverklaringen gearchieveerd die na een ongeval, scheepsramp of bijzondere gebeurtenis aan boord in de eerstvolgende haven opgemaakt worden. Ik belde met het secretariaat van de RvdS en legde uit waarnaar ik op zoek was. Reeds na enkele dagen ontving ik een dikke enveloppe met daarin onder meer een *Afschrift Scheepsverklaring m.s. Kreon, opgemaakt d.d. 16 november 1960 ten kantore van Notaris D.A. Samson te Paramaribo*. De scheepsverklaring was ondertekend door notaris Samson, de vier bovengenoemde comparanten en twee medewerkers van het notariskantoor als getuigen. De feiten, precies zoals door oud-kapitein Jaap Hopman aan mij verteld. Voor mij het voorlopige einde van een zoektocht naar gebeurtenissen van lang geleden, nooit uit mijn gedachten. Het leven ging verder, al bleef ik nieuwsgierig naar meer informatie.

Scheepsjournaal ms Kreon, reis 15, 3 november - 8 december 1960

Nog meer achtergrondinformatie over het ongeval aan boord van het ms *Kreon* hoopte ik in het originele scheepsjournaal van reis 15 te vinden. Helaas zijn veel scheepsjournaals van de KNSM verdwenen. Wel lag er in de bibliotheek van het *Scheepvaartmuseum* te Amsterdam een zogenaamd *typoscript*, gebaseerd op het originele scheepsjournaal. Op 17 oktober 2006 kreeg ik dit document onder ogen. Dit bleek een bewerkte versie van het oorspronkelijke scheepsjournaal te zijn. Het document werd gebruikt op een door de KNSM georganiseerde

Het ms Kreon van de KNSM (coll. J.G. Nierop, Maritiem Trefpunt Almere)

C.B.O. Zomercursus 1961. Naar alle waarschijnlijkheid was deze cursus opgezet voor het kantoor- en overig walpersoneel, met de bedoeling 'de wal' bekend te maken met het zeevarend bedrijf. Niets aan de hand. De reis werd van dag tot dag gevolgd, maar tot mijn verbijstering ontdekte ik dat het dramatische gebeuren in de nacht van 4 op 5 november volledig was weggelaten. De tere zielen van de 'walslurpen' mochten zeker niet geconfronteerd worden met de rauwe werkelijkheid. ■

Afscheid (requiem voor een vriend) *is een bewerking van het verhaal 'Afscheid' uit het boek met verzamelde zeemannsverhalen Recht zo die gaat (2008), samengesteld door maritiem fotograaf en publicist Willem H. Moojen.*

Bronnen

ANIMO, schoolkrant van Het Baarnsch Lyceum, Kerstnummer 1960

Baarnsche Courant, d.d. 8-11-1960

Beschikking Raad voor de Scheepvaart, plus bijlagen d.d. 16-03-1961

Koopvaardij-oorlogsarchieff

Scheepsverklaring ms Kreon, afgelegd ten kantore van D.A. Samson, notaris te Paramaribo d.d. 16-11-1960

Stadsarchieff Amsterdam

Vermeulen, Ed: 'Op golven van herinneringen', verschenen in *Als de morgenglans*, herinneringsboek Baarnsch Lyceum (2004)

Wikipedia.org

Noten

- 1 Het pand werd in 2007 door de gemeente Baarn aangewezen als gemeentelijk monument.
- 2 Ongeregelde vaart, waarbij het reisschema bepaald wordt door het ladingaanbod.

GIFTEN DERDE KWARTAAL 2013

Het afgelopen kwartaal is de collectie van de Oudheidkamer 35 artikelen rijker geworden. Twee daarvan zijn aangekochte kunstwerken, te weten het schilderij *Herfst in het bos van Groeneveld* door Peter Altena en een *Millenniumknipsel* uit papier van vormgever Escher door Liesbeth Veldhuysen-Sterk.

Onder de giften een LP genaamd *Juliana in zeventig bewogen jaren*, 15 boeken, 2 dvd's, 2 documenten en 13 allerhande voorwerpen, waaronder een insigne van de gemeentepolitie, 2 herdenkingstegels, en een kom van de BWV De Eem 90 jaar.

Tot slot 3 memorabilia van de Tweede Wereldoorlog: een ring gemaakt uit protest in de oorlog door mevrouw Maree-Andriessen, een handdoek met het opschrift 1940-1945 Nederland Herrezen en een kistje met 24 compartimenten voor het opbergen van rantsoenbonnen.

Heeft u thuis overbodige spullen liggen die een link hebben met Baarn en omgeving? En wilt u er een goede bestemming aan geven? Denk dan eens aan de HKB, de vrijwilligers van de Oudheidkamer zullen zich er met zorg over ontfermen.

ERRATA BAERNE 3-2013

In het vorige artikel van Ed Vermeulen over Bertus Fockens zijn helaas twee fouten geslopen:

Pag. 68: zijn zeven jaar oudere broer Nicolaas - dit moet zijn: Hendrik.

Pag. 73: na een huwelijk van dertien jaar - dit moet zijn: 35 jaar.

JAN BROERZE,

DE KUNSTENAAR DIE GEEN CONCESSIONS DEED

Niet veel inwoners van Baarn zullen nog bekend zijn met de uitdrukking 'langs Jan gaan'. Het had de betekenis voor een bezoek aan het atelier van Jan Broerze. Daar op Stationsweg 41 kon hij naar hartenlust beeldhouwen met een heerlijk uitzicht op de Pekingtuin. In heel Baarn zijn na zijn overlijden in 1992 slechts enkele werken bewaard gebleven, o.a. in het Cantonspark, bij het gemeentehuis aan het Oranjepark en bij het cultureel centrum De Speeldoos. Gelukkig nam nicht Greet Broerze het voortouw om de familiegeschiedenis op te tekenen en gaf ze een goede voorzet voor een artikel over een bijzondere Barinees.

Door: Henriëtte Beuk

Verkeerde start

Jan was het vijftiende kind dat in 1913 geboren werd in het gezin van Willem Broerze (Baarn, 1874) en Margaretha van de Kuilen (Stoutenburg, 1878). Willem en Griet waren in 1895 in Soest getrouwd en van al die borelingen zouden er velen sterven, vaak al in hun eerste levensjaar. Het gezin woonde in het huisje op de hoek van de Wijkamplaan en de Oosterstraat in de wijk Oosterhei, waar de leefomstandigheden ronduit armoedig waren en besmettelijke ziekten om de haverklap slachtoffers eisten. Uiteindelijk bleken er vijf over een ijzersterk gestel en/of een ijzeren wil om te leven te beschikken: Wouter (1897), Aldert Gerrit (1897), Maria (1900), Willem (1911) en Jan. Maria overleed alsnog aan difterie in 1915, de anderen vonden een levensgezel, trouwden en bleven allen in Baarn wonen.

Vader Willem was als grenadier werkzaam geweest in de beveiliging van de koninklijke familie op Soestdijk. Later ging hij als sjouwerman aan de slag in de bouw. Bij

het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog - en lang daarna nog - kwam het werk in de bouw stil te liggen en werd het leven nog zwaarder dan voorheen al het geval was. Willem toonde zich echter vindingrijk om zijn gezin letterlijk en figuurlijk niet in de kou te laten zitten. Zo ging hij bijvoorbeeld vaak hout halen in het Baarnse Bos. Op 15 februari 1919 liep dat echter niet goed af. Vermoedelijk leunde hij, hoog in een boom, tegen een dode tak bij het zagen en viel voor de ogen van zijn jongste zoontjes neer op de grond. Op slag dood, bezweken aan een gebroken nek.

Jan ging naar de 'heischool', de Oosterschool in de Oosterstraat, waar alleen kinderen van arbeiders les kregen. Hij hield niet van leren en zat altijd naar buiten te kijken en poppetjes te tekenen. Of dat te maken had met een onverwerkt trauma is niet bekend, in de familie werd niet over emoties gesproken. Verder dan de vierde klas lagere school zou Jan het niet schoppen.

Eemnesserweg 12, postbus 97, 3740 AB Baarn
Telefoon: (035) 541 33 21, telefax (035) 541 81 53
E-mail: info@debaarnsenotarissen.nl

ingepast

Communicatie

- Helpt ondernemers professioneel en positief in de publiciteit te komen
- Ondersteunt organisaties in het verbeteren van de samenwerking
- Versterkt het contact tussen bewonersgroepen en instanties

Inge Pastoor
communicatieadviseur en projectleider

-
- www.ingepast.nl
 - mail@ingepast.nl
 - 06 - 55 70 25 91
 - Twitter @IngePastoor

Uw oude of nieuwe huis meesterlijk geschilderd?

SCHILDERSBEDRIJF

u.d. Horst

CANTONLAAN 1 - 3742 CH BAARN
TEL. (035) 542 28 93 - FAX (035) 543 02 58

Voor Baarn en omstreken van oudsher bekend

Welkom bij Eethuys-Cafe "De Generaal"

Eethuys-Cafe "De Generaal" is gesitueerd in het stijlvolle monumentale pand uit 1870 dat in haar oorspronkelijke functie jarenlang dienst heeft gedaan als station Baarn, inclusief wachtkamer voor de Koninklijke familie. Het restaurant grenst aan het populaire wandel- en fietsgebied het Baarnsche Bos en is gemakkelijk bereikbaar met de trein of de auto (parkeren gratis).

Dagelijks geopend

Eethuys-Cafe "De Generaal" is dagelijks geopend vanaf 10:00 uur. De keuken is vanaf 12:00 uur geopend, waarna het ook mogelijk is om uit de zeer gevarieerde menukaart te bestellen.

Groot terras

Het restaurant beschikt over twee ruime zalen en een groot terras. In de zomer is het mogelijk, zolang het weer het toelaat, om buiten te dineren. Reserveren is niet noodzakelijk maar wordt echter wel aangeraden. *Wij staan u gaarne telefonisch te woord voor verdere vragen of reserveringen Eethuys-Cafe "De Generaal", Lt. Generaal van Heutszlaan 5, 3743 JL Baarn - Tel: (035) 5421784.*

APOTHEEK JULIUS

Sinds 1886

M.A. Smulders - de Jong apotheker

UW GENEESMIDDEL ONZE ZORG

Laanstraat 26, 3743 BG Baarn

Telefoon (035) 5412432

Fax (035) 5421021

E-mail apotheekjulius@ezorg.nl

www.apotheekjulius.nl

AL 35 JAAR STERK IN:

- TAPIJT
- LAMINAAT
- GORDIJNEN
- VITRAGE
- RAAMDECORATIE
- MEUBELSTOFFERING
- BEDDEN
- BOXSPRINGS
- DEKBEDDEN EN KUSSENS
- BEDTEXTIEL

VAKKUNDIG,
ERVARING, SERVICE EN
EEN DESKUNDIG
ADVIES

DE WOON- EN SLAAPSPECIALIST VAN BAARN E.O.

jan buis

NIEUWSTRAAT 24-27, 3743 BK BAARN

WONEN: TEL. 035-5412600

SLAPEN: TEL. 035-5413076

juwelier
van doorm

Al vier generaties liefde voor 't vak.

Brinkstraat 14-16 3741 AN Baarn Tel: 035-5413107
info@juweliervandoorm.nl www.juweliervandoorm.nl

GALERIE-INLIJSTATELIER DE ZOETE INVAL

- * litho's – zeefdrukken – etsen - gravures en foto's van Oud Baarn.
- * keus uit meer dan 100 diverse houten lijsten
- * facetspiegels in vele maten met een lijst die U zelf uitzoekt
- * passe-partouts in alle maten en kleuren
- * ook rond en ovaal en meerdere uitsnijdingen

Pr. Marielaan 21 Baarn. 035-5412781

open: woensdag tot en met zaterdag doorlopend van 11.00-16.00 uur

www.galeriedezoeteinval.nl

Door zijn broers werd Jan niet voor vol aangezien en zelfs als dom ervaren. Toen Jan een keer een tennisbal had gevonden in het Cantonspark bood een van zijn broers hem een kwartje voor het speelgoed. Het antwoord van Jan luidde: 'An me kontje, 15 centen.'

Eenmaal van school af, moest er gewerkt worden, want aan het arbeidsethos van de familie Broerze viel niet te ontkomen. Je telde pas mee als je hard wilde werken. Teren op de zak van iemand anders was ongehoord en iets anders willen dan de kost verdienen werd als abnormaal bestempeld. Jan begroefde eerst zijn geluk als hulpje van een tuinman. Bij de aanleg van een tuin kon hij al specifieke talenten tonen, maar voor het saaie verpotten en kweken van plantjes had hij geen geduld. Daarna ging hij in de leer voor stukadoor, maar met zijn creatieve inslag werd het plafond vaak fraaier dan in eerste instantie besteld was. In de ornamenten kon hij zijn artistieke ei kwijt, ten koste van veel tijd en materiaal. Zodra zijn baas het hem

Jan voor op de motorfiets (coll. G. Broerze)

oplegde om iets moois af te leveren, gooiden de Jan echter zijn kont tegen de krib. Hij wilde wel met het pleister werken, maar het moest steeds iets nieuws zijn, om maar niet in herhaling te vallen. Voor een baas die een constante kwaliteit wilde afleveren en voor wie de wens van de klant heilig was, werd Jan dus al snel een werknemer waar niet altijd op gerekend kon worden.

Een nieuw begin

Wat zijn ogen zagen, kon Jan maken en hij knutselde van alles in elkaar. Een karnarienkooi, kinderstoeltjes met een bijpassend tafeltje voor zijn nichtje Greet en met vrienden werd zelfs een zeilboot gebouwd. In 1932 raakte Jan werkloos en moest hij zich, met vele anderen, drie keer per dag melden voor registratie om een steunuitkering te bemachtigen. De ledige tijd werd onder meer gevuld met bouwpakketten voor een radio, zodat er naar de VARA geluisterd kon worden. Vriend Daan Smit was de techneut, maar de handigheid van Jan was meer dan welkom. De Mexicaanse hond kregen ze maar zelden stil, het wegwerken ervan door een nauwkeurige afstelling nam altijd veel tijd in beslag. Wanneer het lukte, werd er een vreugdedansje om de keukentafel bij broer Willem gedaan. De VARA bood in die tijd ook een voordelig pakket aan om zelf een lamp te maken voor boven de eettafel. De panelen moesten uitgezaagd worden en vormden silhouetten van de VARA-studio en andere markante Hilversumse gebouwen. Rode zijde was de binnenbekleding en het lichtschijnsel kwam niet verder dan de tafel.

Onder de werkeloze arbeiders gingen een aantal zich bezighouden met kunstschilderen en Jan kwam al snel in aanraking met Jan en Jaap de Ruig, de laatste zou later een bekende kunstenaar worden. De arbeidersjongens namen het kunstenaarsleven erg serieus: geen bacchanalen, zelden een alcoholische versnapering, velen liepen met een gebroken geweertje en de blauwe knoop op de revers. Wat wel vaak werd gedaan was filosoferen over de verbetering van de wereld, de verheffing van de arbeidersklasse en een betere verdeling van geld en goederen. In hun milieu werd klassieke muziek gepropageerd en predikte men de braafheid en de waardigheid van de arbeider. De gevestigde orde kneep hem wel en was bang voor een revolutie van de arbeiders die hun situatie meer dan zat waren. Ze werden onderschat en waren onderworpen aan willekeur zodra er recht gesproken moest worden. In zaaltjes op straathoeken in Baarn werd de opstandige meute in toom gehouden door toespraken van Domela Nieuwenhuis en wethouder Wijkamp.

Zijspoor

Wim Broerze vertrok in 1941 naar de oosterburen in de hoop eindelijk eens veel geld te kunnen verdienen en zijn jongste broer Jan reisde hem achterna. Achteraf bleek dat niet zo'n verstandige zet geweest te zijn. Het eerste werk dat ze vonden bestond uit het schilderen van boten die aan vermogende Duitsers toebehoorden. Toen die klus wegviel, moesten ze hangaars voor vliegtuigen voorzien van brandwerende vloeistof. Dat werk werd

echter gesaboteerd door anderen, je kon immers niet zien welk deel wèl en welk deel van het gebouw niet behandeld was. Het werk in Duitsland beviel de gebroeders slecht, er viel weinig te eten en het werd lichamelijk steeds zwaarder. Wim kwam als eerste terug in Baarn en Jan volgde iets later, allebei ondervoed en lijdend aan hongeroedeem. Ze doken onder om aan de Duitsers te ontkomen die mannen ronselden voor werk in Duitsland.

's Nachts werd er vaak 'proletarisch gewinkeld', soms wel drie keer per week, want een mens moet toch te eten hebben. Bij Wim zat een onderduiker uit Drenthe in huis, boerenzoon Gerrit Koeling en hij bleek een waardevolle aanvulling tijdens het proviand vergaren. Bij grootsere plannen waren ook andere vrienden betrokken.

Buiten de meter om kwamen de Broerzes aan gas en elektra. Een stuk verderop achter hun huis lag een manege (aan de Torenlaan) waarin Duitse troepen gelegerd waren en die zaten op dezelfde aansluiting. Na een vinden van een schaap of een ander dier werd het geslacht in de keuken. Zodra het vet van de darmen geplukt was kon er gebakken worden, ook al was het vlees niet bestorven, de honger was te groot om daarop te wachten. Nichtje Greet zag alles in de keuken gebeuren door een gaatje in de vloer van de eerste verdieping. Een keer moest ze zich verraden, omdat oom Jan met een schaal plukvet op schoot in slaap viel op een krukje. Dat vet mocht nou eenmaal niet verloren gaan.

Terug op koers

Jan Broerze was bevriend met Jan Lankhorst en leerde zo diens zus Sjaantje kennen. Sjaantje en Jan gingen in december 1942 in ondertrouw en betrokken een woning op Sumatralaan 12. Het huwelijk bleef kinderloos. Sjaantje stimuleerde Jan om lessen te volgen in tekenen en schilderen. Dat deed hij ook getrouw, tot zijn eerste deelname aan een tentoonstelling van lokale kunstenaars in het Baarnsch Lyceum in 1946. Hij leerde toen de Bussumse beeldhouwer Dirk te Nyenhuys kennen die hem adviseerde om over te stappen naar de plastische kunst. Het driedimensionale werk zou Jan beter liggen en Te Nyenhuys wilde hem met plezier onder zijn hoede nemen. Later ging Jan ook lessen volgen bij Kees Schrikke aan de *Gooise Kunstacademie* in Laren (NH).

In de nalatenschap van Jan vond nicht Greet een briefwisseling tussen collegakunstenaar Maurits Michiel van Dantzig in Amsterdam, uit de periode 1946-1949. Van Dantzig¹ blijkt een soort mentor voor Jan te zijn in de moeilijke tijd net na de Tweede Oorlog. Hij geeft adviezen over veilingen waar je vaak voor een prikkie lijsten, glas, en passe-partouts op de kop kon tikken. Die zijn dan niet altijd pasklaar naar wens van de kunstenaar, maar Jan is handig en vermaakt het naar zijn specificaties. De winkels hebben blijkbaar nog te weinig te bieden op dit gebied.

Naast vele wijsheden over het kunstenaarschap en aanmoedigingen om hem vaak te schrijven over vorderingen in het vak, biedt hij Jan 50 vel lomp papier aan dat hij nog heeft liggen van voor de oorlog.

Voor *f* 0,50 per vel best prijzig, gezien het weekloon van een arbeider vlak na de oorlog dat rond de *f* 45 lag. Volgens Van Dantzig is werken op papier het meest duurzame, hij haalt dan voor het gemak de werken van Rembrandt maar even aan. Tussen Van Dantzig en Jan rouleren tijdschriften over kunst, net als theorieën over kleuren die bij elkaar passen en welke niet, goede en vloekende kleuren. Door deze vriendschap leert Jan veel. Van Dantzig adviseert bijvoorbeeld over het schoonmaken van schilderijen in olievernissen en verhaalt van een ontmoeting met de Baarnse graficus M.C. Escher ('je weet wel, van de Heemstralaan') die graag met Jan wil kennismaken.

Een andere briefwisseling is met de *Kunstmaler* F. Wilhelm Wagner uit Bad Saarow/Mark. Hij geeft Jan recepten voor het prepareren van linnen en voor een matdekkend glazuur op 1020°C.

In oktober 1946 wordt Jan afgewezen als lid van de 'Federatie', een kunstenaarsclub in 't Gooi. Van Dantzig laat hem weten dat teruggave van het inschrijfgeld *f* 25 waarschijnlijk niet zal plaatsvinden, want 'ook in deze zijn de collega's niet erg redelijk'. Of zijn 'royering' te maken heeft met een eventuele strijd tussen de schilderclubs in Laren en Baarn is onbekend, maar collegaschilders stonden sowieso niet in een goed blaadje bij Jan. Met Jaap de Ruig was de vriendschap inmiddels afgedaan, een fikse ruzie was de oorzaak

Langs Jan

In 1955 werd Jan gevraagd om les te geven op de sociale academie *De*

Nijenburgh (onderdeel van de Jellinekopleiding) die in Baarn gevestigd was aan de Regentesselaan. Hij had geen diploma's, maar als autodidact had hij zoveel vaardigheden en kennis ontwikkeld dat hij met de nodige exper-

Jan bij een gesloopt pand (coll. HKB)

tise 30 jaar lang voor de klas zou staan. Na een succesvolle start van zijn eigen boetseercursus in 1958 kwam Jan in dienst van de Maatschappij tot het Nut van het Algemeen als leraar voor de *Nutsschool voor Vrije Expressie*. Leerlingen kwamen uit Baarn, Soest en zelfs uit Hilversum en ook volwassenen wisten hem te vinden voor inspirerende lessen onder het motto 'Zeg het met je handen'. De familie stond altijd verbaasd over wat Jan allemaal wist te vertellen over materialen, vormen, kleuren, en diverse behandelingen van een kunstwerk. Hij onderhield leuke contacten met zijn leerlingen

en was bovendien een docent die graag geintjes uithaalde. Niets was te gek en alles kon. 'Kinderen doen eerlijk werk', vond Jan, 'ze denken niet aan betaling'. Het atelier van Jan was eerst gevestigd in de Nijverheidsstraat. Wegens bouwplannen van de gemeente voor het gebied rond de Stationsstraat moest hij in de jaren 1970 verhuizen. Dat ging niet zonder slag of stoot. De gemeente wilde hem vervangende ruimte bieden in de opslagloods van tuinmeubilair en geluidsinstallaties in de Pekingtuin en Jan had daar wel oren naar, maar het pandje was er zo slecht aan toe dat hij – in afwachting van een opknapbeurt - gedwongen werd nog eens drie jaar in zijn vervalten atelier (v/h firma J.H. Heijer jr. & Zn) in de Nijverheidsstraat te bivakkeren. De kunstenaar kon niet tegen ambtenaren en opgelegde regelingen van buitenaf, autoriteit riep altijd weerstand in hem op. Nicht Greet was destijds bestuurslid van de Pekingtuin en zij fungeerde als bemiddelaar tussen de partijen. Ze kreeg het voor elkaar dat Jan, na talloze gesprekken, akkoord ging met het huisje achter de volière. In 1980 trok hij erin. 'Ik heb nu weer een eigen tuin en een eigen tuinman', grapte Jan destijds. Het was een onooglijk huisje, maar het bood onderdak aan een wereld op zich. 'Jan stak de haard aan en we gingen beitelten', vertelde Monica Keijzer, kunstenaar en Jan's collega bij de Nutsschool. ²

Kunst zonder concessies

Voor Jan waren zijn werken zijn kinderen en kinderen doe je niet van de hand. 'Als ik werk,

denk ik niet aan geld en bovendien vind ik het verschrikkelijk om mijn werk te moeten verkopen'. Commercieel succes interesseerde hem niet, hij had het gevoel dat hij dan zijn ziel zou kwijtraken: 'Ik voel me in wezen artiest en heb het recht te doen wat ik wil. Dat heb ik tenminste altijd geprobeerd'.³

Hij voelde sterk dat zijn leven geleid werd: 'Er zijn heel wat problemen geweest, maar vaak kwam de oplossing net op tijd. Je moet er alleen wel zelf aan werken, er energie voor opbrengen en je moeilijkheden overwinnen. Die wilskracht heb ik van mijn moeder'.⁴ Alleen als het echt nodig was, werd er af en toe een stuk verkocht. Exponeren deed hij evenmin vaak. Roem zei hem niets, hij werkte in alle rust, soms in opdracht maar meestal voor zichzelf. Af en toe duikt er een werk van Broerze op in de publiciteit, zoals *De Fluitspeler* op een veiling bij Christie's,

Jan in zijn atelier (coll. HKB)

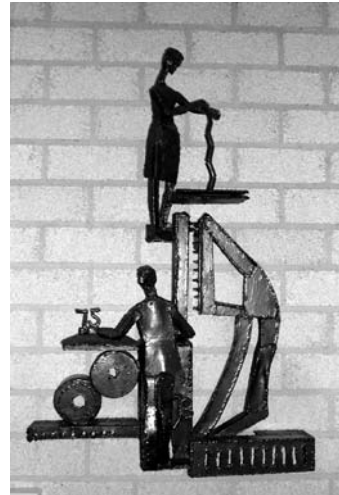
dat voor f 35.000 werd aangeschaft door cultureel centrum *De Speeldoos*. Waarom dat beeld wèl verkocht werd? Jan was gewond geraakt tijdens een klim over een hek. Aangezien hij niet verzekerd was en een operatie nodig had, werd het beeld verkocht om de nota's van de geneesheren te kunnen betalen.

Te hooi en te gras kreeg Jan een opdracht en zo heeft hij een muur in het Algemeen Ziekenhuis in Zutphen gecreëerd en een winkelmuur in Friesland, bij de ouders van een studente van De Nijenburgh. Het werk bestond voor deze muren uit het aanbrengen van drie à vier lagen cement, waarin hij dan ging beeldhouwen.

In Baarn zijn nog enkele werken van hem terug te vinden, zoals *De Reiger* in het Cantonspark. *De Vrouw* op het grasveld tegenover zijn atelier bij het gemeentehuis, *De Fluitspeler* bij cultureel centrum De Speeldoos en een gelast kunstwerk voor Drukkerij Bakker Baarn.

Jan leek een stug mens en allesbehalve makkelijk in de omgang. Intimi wisten beter. Het was een man uit één stuk, die stond voor een mening die hij recht voor zijn raap uitte. Wat hem aan sociale vaardigheden misschien ontbrak, maakte Jan ruimschoots goed met de expressie in zijn beelden in hout, steen en metaal. De natuur en de goedheid van de mens waren zijn inspiratiebron.

Begin april 1992 ging Jan naar Tiel om een robuuste boomstam op te halen voor het maken van een beeld. Op het moment dat hij met zijn materiaal het erf af wilde rijden, werd hij achter het stuur getroffen door een hartinfarct. Enkele dagen lag hij in coma in

De Reiger, De Vrouw, en het werk bij Drukkerij Bakker Baarn (foto's: H. Beuk)

het ziekenhuis van Tiel, waar hij overleed op 5 april. Bijna bij zijn artistieke bron, in de natuur gestorven, hij zou niet anders gewild hebben. Zijn druk bezochte begrafenis op de algemene begraafplaats aan de Wijkamplaan was bijzonder en emotioneel. Het blijft vreemd dat het werk van een zo markante Baarnse kunstenaar nog steeds geen plek heeft gevonden in een lokaal museum. Zijn atelier zou daar een mooie ruimte voor zijn, maar misschien is het mooiste eerbetoon aan Jan wel dat de Nutsschool daarin nog steeds actief is, dankzij de jarenlange strijd van Monica Keijzer en haar dochter Simone met de gemeente na het overlijden van Broerze. ‘Langs Jan’ prijkt hopelijk nog vele jaren op de gevel. ■

Met dank aan mevrouw Greet Broerze, nicht van de kunstenaar, voor het beschikbaar stellen van het familiearchief. Voor meer informatie

over deze bijzondere man kunt u contact opnemen met de heer Frans Broerze van de stichting Jan Broerze in Soest, **M** 06 51 050 147.

Bronnen

‘Expositie in Groeneveld’ in het *Dagblad voor Amersfoort*, d.d. 15-06-1953
 Dossier Jan Broerze, Oudheidkamer HKB
Lexicon der beeldend kunstenaars

Noten

- 1 Maurits Michiel van Dantzig (1903-1960), pictoloog. Vestigde zich in 1932 als schilder in Amsterdam. Richtte na de oorlog met W. Tinbergen een bureau op voor het testen van handschriften en tekeningen.
- 2 Artikel in de *Gooi- en Eemlander*, d.d. 26-5-1992
- 3 Interview in de *Baarnsche Courant*, d.d. 15-7-1987
- 4 Interview in de *Handelspost*, d.d. 8-5-1985.

VAN BUITENPLAATS ZEEZICHT TOT VILLA RUSTHOEK

Onlangs verscheen het boek *Van buitenplaats Zeezicht tot villa Rusthoek*, geschreven door Hanneke Peters. De schrijfster heeft hier zelf als jong meisje met haar ouders heeft gewoond van 1955 tot 1966. In de villa was destijds het Katholiek Vormingscentrum gevestigd en haar vader werkte daar als directeur. In 2008 kwam zij toevallig door Baarn en reed langs haar oude woonhuis. Het stond in de steigers vanwege een renovatie die het ict-bedrijf *Atos Origin* had ingezet. Hanneke meldde zich en kreeg spontaan de rol van adviseur tijdens een rondgang door het pand met de betrokken architect. Toen begon het te kriebelen en zij dook in de archieven om de geschiedenis zo compleet mogelijk te achterhalen. Dit resulteerde in het fraai vormgegeven en van unieke illustraties voorziene boek. Reden genoeg om de schrijfster uit te nodigen voor het geven van twee lezingen, waarvan de eerste op 17 oktober jl. plaatsvond.

door: Marjo Stam

Periode 1771-1905

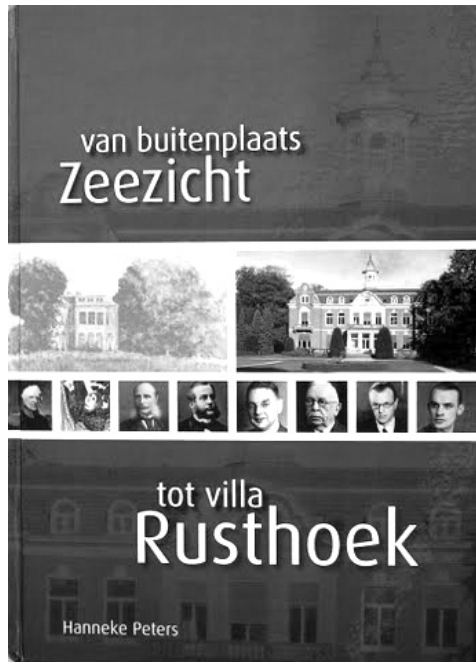
Hanneke ontdekte een aantal onwaarheden in de verhalen over de bewonersgeschiedenis van de villa. Bovendien bracht zij veel nieuwe feiten rond villa *Rusthoek* aan het licht. In haar eerste lezing beperkte ze zich tot alle eigenaren en bewoners

die tot 1905 op dit eeuwenoude landgoed hebben gewoond of het in hun bezit hebben gehad. Een aanzienlijk aantal, want grond en villa wisselden geregeld van eigenaar. Peters begint niet, zoals de meeste geschiedschrijvers, met de bouw in 1771 van villa *Zeezicht* door kapitein

Hendrik Rietveld, maar gaat eerst in op de daaraan voorafgaande tijd, toen de gronden nog bij het land van het buiten *Steevliet*, behoorden. Dit buiten lag op de grens van Baarn en Eemnes en werd door de toenmalige eigenaar, J.A. baron Du Bois de Chaillou van Alendorp in 1764 verkocht aan Jan Lucas van der Dussen, eigenaar van kasteel *Groeneveld*. Na het overlijden van Hendrik Rietveld wisselt de villa een aantal malen van eigenaar, de naam verandert van *Zeezicht* naar *Zeerust*, en er wordt extra grond aangekocht, o.a. de grond waar eind negentiende eeuw de buitenplaats 't *Benthuis* zal worden gebouwd. In 1849 komt de villa in handen van mr. S.P. van Heemstra, advocaat en weduwnaar, die er met zijn twee kinderen gaat wonen en kamerheer aan het hof wordt. Hij verbouwt de villa, laat het koetshuis bouwen en zorgt dat de Franse tuin veranderd in een Engels landschap. Dan duikt ook de naam *Rusthoek* op. In de daaropvolgende jaren is de villa enige tijd in het bezit van de koninklijke familie, om vervolgens korte tijd in handen van diverse eigenaren te geraken, totdat tabakshandelaar Willem Jiskoot in 1902 de nieuwe bezitter van de villa wordt. Hij zal de villa voor een groot deel afbreken en er een nieuw huis voor in de plaats laten bouwen.

Periode 1905-heden

In de tweede lezing op 28 oktober jl. kwam de geschiedenis van het pand in de twintigste eeuw aan bod, waarin de villa haar functie van woonhuis verliest en onder meer als kantoor in

gebruik wordt genomen. Aan de hand van veel oude en recente foto's werd een beschrijving gegeven van wat er in de loop der tijd aan de inrichting van het huidige gebouw, de tuin en omgeving veranderd is. In verband met het korte tijdsbestek tussen de tweede lezing en het ter perse gaan van dit nummer, was het niet mogelijk om hiervan uitvoeriger verslag te doen.

Het boek *Van buitenplaats Zeezicht tot villa Rusthoek* is via intekenlijsten tegen gereduceerd tarief bestellen (€ 47,50). De intekenlijsten zijn te vinden in de Oudheidkamer, bij Boekhandel Den Boer en bij de receptie van de *Baarnsche Courant* (of via de webwinkel van de krant). ■

COLOFON

Baerne is een kwartaaluitgave van de Historische Kring Baerne.

Vormgeving en druk:
Drukkerij BakkerBaarn.
Opplage: 850 ex.

Redactie Baerne

Henriëtte Beuk
Marjo Stam
E redactie@historischekringbaerne.nl

Postadres

Historische Kring Baerne
Postbus 326 - 3740 AH BAARN
T (035) 54 303 77
E info@historischekringbaerne.nl
I historischekringbaerne.nl

Bezoekadres

Oudheidkamer HKB
Hoofdstraat 1a - 3741 AC BAARN
Ingang via de bibliotheek, in het souterrain, door de jeugdbibliotheek. Er is een lift aanwezig.

Openingstijden

Wo. 14-16 uur en za. 11-13 uur.
Op afspraak andere bezoektijd mogelijk. Bel voor nadere informatie naar (035) 54 303 77 tijdens openingstijden of mail naar info@historischekringbaerne.nl.

Ledenadministratie

Dhr. H.J. Kroon
T (035) 54 130 01
E ledenadministratie@historischekringbaerne.nl

Contributie

Per jaar en per adres € 16.
ING bankrekening 41.92.133.
Extra bijdrages zijn welkom.
U ontvangt het kwartaalblad *Baerne* en heeft gratis toegang tot onze lezingen.

Historische Kring Baerne is aangemerkt als ANBI (Algemeen Nut Beogende Instelling). Giften aan een ANBI kunt u van de inkomsten- of vennootschapsbelasting aftrekken. Een erkende ANBI hoeft geen successie- of schenkingsrechten te betalen over legaten en schenkingen. Het bedrag dat u schenkt komt dus volledig ten goede aan de HKB.

Verzendkosten Baerne

Buiten Baarn, binnen Nederland: € 8 per jaar. Gelieve contributie plus verzendkosten in één bedrag over te maken.

Verkoopadressen Baerne (in Baarn)

Los exemplaar € 3,50.
Oudheidkamer HKB,
Hoofdstraat 1a;
Boekhandel den Boer,
Laanstraat 69;
Bruna, Laanstraat 41c.

Ereleden

Mw. J.M. v.d. Brink-van Wijkvliet
Dhr. G. Brouwer
Mw. P.H. Kuijt-Smit
Dhr. H.H.M. van Vugt

Dagelijks bestuur

Dhr. A.F.N. Mascini
Voorzitter
T (035) 54 145 12
E voorzitter@historischekringbaerne.nl

Dhr. J. Guis
Secretaris
T (035) 54 294 01
E secretaris@historischekringbaerne.nl

Dhr. Th. Koot
Penningmeester
T (035) 54 185 27

Algemene bestuursleden

Mw. E.M.M.A. Kuizinga-Claassens
Werkgroep Oudheidkamer
T (035) 54 203 72

Dhr. M.M.D. Karsemeijer
Werkgroep Oude Begraafplaats
T (035) 54 179 22

Dhr. J.W.A.A. van der Laan
Werkgroep Archeologie
T (035) 54 116 56

Mw. H.T.M. Beuk
Redactie *Baerne*
M 06 27 357 807

Mw. W. Hordijk-Valk
T (035) 54 114 22

Mw. Th. Kruidenier-Brands
T (035) 54 178 60

Agenda winter 2013-2014

Tot 28-feb-2014	Expositie 'Ere wie ere...'
3-jan-2014	Nieuwjaarsreceptie in de Oudheidkamer, aanvang 16:00 uur
24-jan-2014	Lezing door Thera Coppens over <i>Sophie, prinses der Nederlanden (1824-1860)</i> in het Brandpunt, Oude Utrechtseweg 4 te Baarn, zaal open 19:30 uur, aanvang 20:00 uur
1-mrt-2014	Opening expositie 'Brand!', in de Oudheidkamer, aanvang 11:00 uur

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie.

Is dit genoeg om eerder te stoppen met werken?

Natuurlijk hoopt u dat u straks genoeg pensioen heeft om leuke dingen te doen. Maar wat als dat niet zo is? Gelukkig kan de Rabobank uw huidige en toekomstige

financiële situatie precies voor u uitrekenen. Maak vandaag nog een vrijblijvende afspraak met uw adviseur. Dan zorgen wij ervoor dat uw financiële situatie ook straks goed geregeld is.

*Gratis na een pensioengesprek:
opbergmap voor het overzicht*

Meer informatie op: www.rabobank.nl

Rabobank

BOEKHANDEL DEN BOER

Laanstraat 67-69 - 3743 BC Baarn - Telefoon 035 - 542 68 51
www.denboer.nl

Gespecialiseerd
in literatuur,
kunst- en kinderboeken